

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir
mokslo ministro

2012 m. kovo 15 d. įsakymu
Nr. V-482

FORMALIOJO PROFESINIO MOKYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Formaliojo profesinio mokymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato mokymo pagal formaliojo profesinio mokymo programas (toliau – Profesinio mokymo programa), įregistruotas Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre, vadovaujantis Studijų mokymo programų ir kvalifikacijų registro objektų registravimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. V-1913 (Žin., 2010, Nr. [129-6613](#)), planavimą ir Profesinio mokymo programų įgyvendinimą.

2. Tvarkos aprašu vadovaujasi profesinio mokymo teikėjai (toliau – Teikėjas), kurie teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę vykdyti formalųjį profesinį mokymą.

3. Profesinio mokymo programos rengiamos vadovaujantis Formaliojo profesinio mokymo programų rengimo ir įteisinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. V-1435 (Žin., 2010, Nr. [105-5436](#)).

4. Profesinio mokymo pažymėjimai ir profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimai išduodami vadovaujantis Kvalifikacijos pažymėjimo, profesinio mokymo pažymėjimo, profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimo, pažymėjimo, kompetencijų įvertinimo pažymėjimo turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. V-209 (Žin., 2012, Nr. [19-885](#)).

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. [23-593](#); 2011, Nr. [38-1804](#)) ir Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme (Žin., 1997, Nr. [98-2478](#); 2007, Nr. [43-1627](#)) vartojamas sąvokas.

II. PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO PLANAVIMAS

6. Planuodamas Profesinio mokymo programų įgyvendinimą Teikėjas užtikrina, kad profesinis mokymas atitiktų Profesinio mokymo programos keliamus reikalavimus, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo, Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo (Žin., 2006, Nr. [73-2762](#); 2009, Nr. [86-3638](#)), Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo (Žin., 1991, Nr. [36-969](#); 2004, Nr. [83-2983](#)) ir kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus.

7. Planuojant profesinio mokymo programų įgyvendinimą, mokymosi formas Teikėjas siūlo, o asmenys jas pasirenka vadovaudamiesi Tvarkos aprašu ir švietimo ir mokslo ministro

tvirtinamu mokymosi pagal formaliojo švietimo programas formas ir mokymo organizavimo pagal mokymosi formas tvarkos aprašais.

8. Atsižvelgiant į regiono ūkio poreikį gali būti didinama arba mažinama Profesinio mokymo programos dalykų apimtis, tačiau privaloma laiduoti mokinio patenkinamą mokymosi pasiekimų lygį ir įgyjamas kompetencijas, nustatytas atitinkamame profesiniame ar profesinio rengimo standarte, o jo nesant – atitinkamoje profesinio mokymo programoje. Koreguojant Profesinio mokymo programą negalima keisti bendros mokymo trukmės ir standartizuotos dalies. Koreguotą Profesinio mokymo programą tvirtina Teikėjo vadovas ar jo įgaliotas asmuo.

9. Atsižvelgiant į Profesinio mokymo programų reikalavimus, mokinių ugdymosi poreikius, įvertinus bendradarbiavimą su socialiniais partneriais, rengiamas Teikėjo Profesinio mokymo programos ar jos modulių įgyvendinimo planas (toliau – Mokymo planas), kurį Teikėjo vadovas ar jo įgaliotas asmuo tvirtina iki mokymo proceso pradžios. Vykdamas pirminį profesinį mokymą, vadovaujamas atitinkamų mokslo metų bendrųjų profesinio mokymo planų nuostatomis. Kai Profesinio mokymo programos vykdomos kartu su bendrojo ugdymo programomis, vadovaujamas ir atitinkamų mokslo metų bendrųjų ugdymo planų nuostatomis. Mokymo planui įgyvendinti sudaromas mokymo tvarkaraštis.

10. Mokymo planas sudaromas:

10.1. visai Profesinio mokymo programai įgyvendinti, kai mokiniai siekia įgyti kvalifikaciją mokydami nuosekliai be mokymosi pertraukų (išskyrus mokinių ligos, nėštumo ir gimdymo, vaiko priežiūros ir kitais Teikėjo vadovo nustatytais atvejais suteiktas akademines atostogas);

10.2. Profesinio mokymo programos moduliui ar moduliams įgyvendinti, kai mokiniai kvalifikaciją įgyti siekia mokydami pagal atskirus programos modulius pas vieną ar kelis Teikėjus nuosekliai (su pertraukomis tarp atskirų profesinio mokymo programos modulių).

11. Mokymo plane nurodomas Profesinio mokymo programos pavadinimas, kodas, mokymo trukmė, profesinio mokymo dalykai arba Profesinio mokymo programos moduliai, jų mokymosi eilės tvarka, skiriamas valandų skaičius, teorinio ir praktinio mokymo, praktikos trukmė, mokinių atostogų (jei yra) trukmė ir kiti mokymo proceso organizavimo nustatymai.

12. Kai mokinys dirba pagal jo siekiamą įgyti kvalifikaciją, Teikėjo vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu jam galima sudaryti individualų mokymosi planą, teorinio mokymo laiką derinant prie mokinio darbo laiko. Praktinis mokymas gali būti organizuojamas mokinio darbo vietoje, jeigu ji atitinka Profesinio mokymo programos reikalavimus.

13. Asmens, turinčio kvalifikaciją ir priimto mokyti kartu su pirmos kvalifikacijos siekiančiais asmenimis, tęstinis mokymas vykdomas pagal individualų Mokymo planą, užskaičius bendruosius profesinio mokymo ir kitus dalykus, modulius, kurių mokinys mokėsi įgydamas ankstesnę kvalifikaciją vadovaujantis Ankstesnio mokymosi pasiekimų užskaitymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. ISAK-72 (Žin., 2008, Nr. [8-297](#)). Mokymo įstaigos vadovas užtikrina mokinių turimų kompetencijų užskaitymą bei programos įgyvendinimą mokymo įstaigai skirtomis lėšomis.

14. Mokiniai, kuriems nėra sukakę 16 metų, Teikėjas privalo sudaryti sąlygas mokytis pagal atitinkamą privalomą pradinio ar pagrindinio ugdymo programą.

15. Asmenų, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, profesinis mokymas organizuojamas ir vykdomas vadovaujantis Tvarkos aprašu ir Nuteistųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmes, profesinio mokymo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 264 (Žin., 2009, Nr. [43-1666](#)).

16. Asmenų mokymas pagal darbuotojų saugos ir sveikatos Profesinio mokymo programas organizuojamas vadovaujantis Tvarkos aprašu ir Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. A1-287/V-611 (Žin., 2011, Nr. [76-3683](#)).

III. PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

17. Profesinis mokymas vykdomas penkias dienas per savaitę. Teorinio mokymo trukmė be pertraukos vykdant pirminį profesinį mokymą paprastai yra viena akademinė valanda (45 minutės), tęstinį – viena arba dvi akademinės valandos. Realioje darbo vietoje vykdomos praktikos trukmė per dieną gali būti ne ilgiau kaip 8 valandos (valanda 60 minučių). Praktikos arba realioje darbo vietoje vykdomo praktinio mokymo metu pertraukos gali būti nustatomos atsižvelgiant į įmonės, įstaigos, organizacijos darbo tvarkos taisykles ar kitus darbo tvarką reglamentuojančius dokumentus. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymo ir pertraukų trukmė gali būti nustatoma atsižvelgiant į jų poreikius.

18. Mokinių, kurie mokosi pagal Profesinio mokymo programas pirmajai kvalifikacijai įgyti arba pagal Profesinio mokymo programas pirmajai kvalifikacijai įgyti kartu su bendrojo ugdymo programomis, mokymosi krūvis per savaitę negali būti didesnis kaip 37 valandos. Mokiniams, kurie mokosi pagal pirminio profesinio mokymo programas, skirtas pagrindinio išsilavinimo neturintiems asmenims, mokymosi krūvis per savaitę negali būti daugiau kaip 35 valandos. Mokinių, turinčių 18 metų, maksimalus savaitinis mokymo krūvis praktikos metu 40 valandų. Mokinių, kurie mokosi pagal tęstinio profesinio mokymo programas, mokymosi krūvis negali būti didesnis kaip 40 valandų per savaitę.

19. Profesinio mokymo apskaita (mokymo turinio, mokinių lankomumo, mokymosi pasiekimų vertinimas ir kita informacija) tvarkoma kompiuteriu arba įprastu būdu elektroniniuose ar spausdintose profesinio mokymo ir praktikos dienynuose, kurių formą tvirtina švietimo ir mokslo ministras. Teikėjas dienynus sudaryti elektroninių dienynų duomenų pagrindu gali vadovaudamasis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

20. Mokymo pasiekimų vertinimo mokymo procese būdą nustato Teikėjo vadovas ar jo įgaliotas asmuo. Mokinio mokymosi pasiekimai apibendrinami mokymo laikotarpiu (pusmečio, metų, galutinis) ir vertinimo rezultatai pateikiami įrašais ir (arba) taikant 10 balų vertinimo sistemą:

20.1. patenkinamas įvertinimas – įrašai: „atleista“ („atl“), „įskaityta“ („įsk“), „atlikta“, 4–10 balų įvertinimas;

20.2. nepatenkinamas įvertinimas – įrašai: „neįskaityta“ („neįsk“), „neatlikta“, 1–3 balų įvertinimas.

21. Mokinys, mokėsis pagal Profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti, kartoti kurso nepaliekamas.

22. Vykdamas pirminį profesinį mokymą mokiniui, kurio metiniai nors vieno mokomojo dalyko mokymosi pasiekimai buvo įvertinti nepatenkinamai, pagal mokytojų pateiktus siūlymus sudaromos sąlygos savarankiškai pasirengti atsiskaityti ir nustatoma ne vėlesnė nei paskutinė einamųjų mokslo metų darbo diena atsiskaitymo data. Po mokinio atsiskaitymo sprendimą dėl tolesnio jo mokymosi, atsižvelgdamas į mokytojų siūlymus, priima profesinio mokymo įstaigos vadovas.

23. Vykdamas tęstinį profesinį mokymą, mokiniui, kurio galutiniai nors vieno mokomojo dalyko mokymosi pasiekimai buvo įvertinti nepatenkinamai, pagal mokytojų pateiktus siūlymus sudaromos sąlygos savarankiškai pasirengti atsiskaityti. Atsiskaitymo datą nustato Teikėjo vadovas ar jo įgaliotas asmuo.

24. Keliant į aukštesnį kursą mokinį, kuris mokėsi pagal Profesinio mokymo programą kartu su bendrojo ugdymo programa, vadovaujama Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programas tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. ISAK-556 (Žin., 2005, Nr. 46-526). Keliamas į aukštesnį kursą mokinytis:

24.1. tęsia mokymąsi pagal abi programas, jei abiejų programų visų dalykų metiniai mokymosi pasiekimai įvertinti patenkinamai;

24.2. tęsia mokymąsi pagal programą, kurios visų dalykų metiniai mokymosi pasiekimai įvertinti patenkinamai, ir siekia kitos programos patenkinamų mokymosi pasiekimų rezultatų vadovaujantis Tvarkos aprašo 22 punkto nustatyta tvarka;

24.3. tęsia mokymąsi pagal vieną programą, kurios visų dalykų metiniai mokymosi pasiekimai įvertinti patenkinamai.

25. Mokinys laikomas baigusių Profesinio mokymo programą, kai visų mokomųjų dalykų (modulių) jo mokymosi pasiekimai įvertinami patenkinamai. Jam išduodamas Profesinio mokymo pažymėjimas ir suteikiama teisė į asmens įgytų kompetencijų vertinimą. Mokinys laikomas baigusių Profesinio mokymo programos modulį, kai jo mokymosi pasiekimai įvertinami patenkinamai. Jam išduodamas Pažymėjimas.

26. Mokinys laikomas nebaigusių Profesinio mokymo programos ar jos modulio, kai ne visų mokomųjų dalykų (modulių) jo mokymosi pasiekimai įvertinami patenkinamai arba kai jis neatliko 1/3 praktikos programos dalies, neįvykdė praktikos programos reikalavimų. Jam išduodamas Profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimas, bet teisė į asmens įgytų kompetencijų vertinimą nesuteikiama.

27. Profesinio mokymo programų įgyvendinimas mokykline forma:

27.1. mokyklinę profesinio mokymo organizavimo formą taiko profesinio mokymo įstaiga ar kita mokykla, kuri vykdo teorinį ir praktinį mokymą;

27.2. praktinis mokymas gali būti vykdomas realioje darbo vietoje;

27.3. mokyti pagal Profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti pirmo kurso grupė sudaroma esant 25 ir daugiau mokinių. Jei į grupę priimami mokiniai dėl įgytų ar įgimtų sutrikimų turintys didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, atitinkamai gali būti mažinamas nustatytas mokinių skaičius grupėje, t. y. vienas mokinys prilyginamas dviem. Grupėje gali būti ne daugiau kaip 3 mokiniai dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų, turintys didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokinių, turinčių nežymų, atskirais atvejais vidutinį intelekto sutrikimą, grupė sudaroma esant 20 (vienas mokinys, turintis

vidutinį sutrikimą, prilyginamas dviem), aklujų – esant 8, kurčiųjų – esant 8, silpnaregių – esant 12, neprigirdinčiųjų, kochlearinių implantų naudotojų – esant 12 mokinių;

27.4. jeigu nėra galimybių arba poreikio suformuoti darbo rinkai ar ūkiui reikalingoms profesijoms grupes pagal 27.3 punkte nustatytą mokinių skaičių grupėje, suderinus su savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija (dalyvių susirinkimu), savininku, galima sudaryti mažesnes grupes arba jungti dvi mažesnes skirtingų Profesinio mokymo programų grupes į vieną jungtinę grupę, tačiau profesinis mokymas finansuojamas neviršijant Teikėjui patvirtintų asignavimų;

27.5. profesijos praktiniam mokymui arba praktiniam mokymui, vykdomam kartu su teoriniu mokymu, mokomoji grupė dalijama į pogrupius, grupėje esant 20 ir daugiau mokinių. Profesijos praktiniam mokymui, vykdomam pagal Profesinio mokymo programą specialiujų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, grupė gali būti dalinama į du pogrupius;

27.6. tęstinio profesinio mokymo grupės mokinių skaičius negali viršyti skaičiaus, nurodyto Teikėjo dokumentuose, pateiktuose Pasirengimo vykdyti Profesinio mokymo programas ekspertizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. ISAK-38 (Žin., 2009, Nr. 6-81), nustatyta tvarka. Asmenų, siunčiamų mokytis pagal Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymą ir Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą, ir mokymas darbdavio ar mokinio lėšomis gali būti vykdomas individualiai mokant po vieną mokinį arba sudarius mokinių grupes;

27.7. atsižvelgiant į Teikėjo galimybes ir mokinio prašymą, jam gali būti leidžiama keisti Profesinio mokymo programą, pagal kurią mokosi, į kitą Profesinio mokymo programą. Tokiu atveju šalys susitaria dėl sutarties pakeitimo, registruojama atitinkama dvišalė ar trišalė profesinio mokymo sutartis, tačiau mokinio registracijos numeris Mokinių registre ir Mokinių vardiniame žurnale išlieka. Mokinys turi atsiskaityti už teorinio mokymo dalykus, kurių nebuvo mokėsis, tačiau tai neturi sudaryti daugiau nei 1/4 dalies visos Profesinio mokymo programos, ir atlikti praktinio mokymo programos dalį.

28. Praktiką mokinys, kurio mokymas organizuojamas mokykline forma, atlikti gali tik išklauses su praktika susijusių Profesinio mokymo programos dalykų kursą. Praktika gali būti ištisinė arba suskaidyta į atskiras dalis.

29. Praktikai koordinuoti skiriamas profesijos mokytojas. Neskyręs praktikai koordinuoti profesijos mokytojo, Teikėjas gali sudaryti teisės aktų nustatyta tvarka sutartį su įmonės, įstaigos, organizacijos darbuotoju, ūkininku, laisvuoju mokytoju (praktikos vadovu), pas kurį mokinys atlieka praktiką.

30. Praktiką koordinuojantis profesijos mokytojas arba praktikos vadovas, su kuriuo sudaryta darbo sutartis dėl praktikos koordinavimo, parengia praktikos programą, pagal kurią praktikos vadovas mokiniui nustato užduotis. Vienoje darbo vietoje nesant galimybių atlikti visų praktikos programoje numatytų užduočių, sudaroma galimybė (grafikas) mokiniui pereiti iš vienos darbo vietos į kitą. Jei mokinys dalį kompetencijų, numatytų praktikos programoje, įgyja per trumpesnę laiką, praktiką koordinuojantis asmuo, suderinęs su praktikos vadovu, gali koreguoti praktikos programą, netrumpindamas bendro praktikos laiko.

31. Praktikos ir praktinio mokymo vietose turi būti Profesinio mokymo programos reikalavimus atitinkantys technologiniai įrengimai, sukomplektuoti reikalingi ir tvarkingi darbo įrankiai, kitos technologinės priemonės ir asmeninės apsaugos priemonės. Praktika gali būti atliekama įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, ūkininko ūkyje, o nesant galimybių – Teikėjo profesinio mokymo bazėje. Dirbantis mokinys praktiką gali atlikti savo darbo vietoje, atitinkančioje Profesinio mokymo programos nustatytus reikalavimus.

32. Jeigu mokymo metu naudojamosi techninėmis priemonėmis (mašinomis, įrenginiais, aparatais, prietaisais, įrankiais, įtaisais), mokiniai, prieš pradėdami darbus, instruktuojami vadovaujantis Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų rengimo ir instruktavimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2005 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 1-107 (Žin., 2005, Nr. [53-1817](#)). Išklaušę darbų saugos instruktažą mokiniai pasirašo profesinio mokymo dienyne.

33. Praktikos vadovas mokinio praktikos rezultatus vertina pagal profesijos mokytojo praktikai koordinuoti pateiktas rekomendacijas, atitinkančias Profesinio mokymo programą.

34. Teikėjas, nustatęs, kad įmonė, įstaiga, organizacija, kuriai profesinis mokymas nėra pagrindinė veikla, ar ūkininkas pažeidžia trišalėje profesinio mokymo sutartyje numatytas sąlygas, sprendžia klausimą dėl kitos mokinio praktikos atlikimo vietos skyrimo.

35. Praktika neskiriama asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė.

36. Profesinio mokymo programų įgyvendinimas pameistrystės forma:

36.1. pameistrystės profesinio mokymo organizavimo formą taiko įmonė, įstaiga, organizacija, kuriai profesinis mokymas nėra pagrindinė veikla, ūkininkas, laisvasis mokytojas, teisės aktų nustatyta tvarka turintis licenciją profesiniam mokymui vykdyti (toliau – Pameistrystės organizatorius), kuris su mokiniu sudaro darbo ir profesinio mokymo sutartis teisės aktų nustatyta tvarka. Pameistrystės organizatorius, pasirašydamas darbo sutartį su mokiniu, vadovaujasi Lietuvos Respublikos darbo kodeksu (Žin., 2002, Nr. [64-2569](#)), Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo (Žin., 2003, Nr. [70-3170](#)), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimo Nr. 138 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašo patvirtinimo (Žin., 2003, Nr. [13-502](#)) ir kitų teisės aktų nuostatomis, susijusiomis su asmenų iki aštuoniolikos metų darbu;

36.2. pameistrystės forma mokomo asmens teorinis mokymas gali būti vykdomas mokymo įstaigoje, pasirašius trišalę profesinio mokymo sutartį tarp Teikėjo, priimto mokytojas asmens ir mokymo įstaigos teisės aktų nustatyta tvarka;

36.3. pameistrystės forma mokomo asmens praktinis mokymas ir praktika vykdomi jo darbo vietoje, kurioje turi būti Profesinio mokymo programos reikalavimus atitinkantys technologiniai įrengimai, sukomplektuoti reikalingi ir tvarkingi darbo įrankiai, kitos technologinės priemonės ir asmeninės apsaugos priemonės;

36.4. asmuo gali būti mokomas individualiai ar grupėje, kurios mokinių skaičius negali viršyti skaičiaus, nurodyto Teikėjo dokumentuose, pateiktuose Pasirengimo vykdyti Profesinio mokymo programas ekspertizės atlikimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka.